

Uppvidinge kommun
Granskningsrapport IFO

Nyberg Utbildning & Konsult AB

Uppvidinge kommun – Vårds- och omsorgsförvaltningen

Bakgrund

Uppvidinge kommun ligger i Kronobergs län och har cirka 9000 invånare. Vårds- och omsorgsnämnden är den nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten enligt Socialtjänstlagen (SOL). Nämnden ansvarar även för ärenden enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU och lagen om vård av missbrukare i vissa fall LVM). I uppdraget ingår också ansvar för den kommunala hälso- och sjukvården enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och för stöd och service till funktionshindrade enligt Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade (LSS).

Uppvidinge har genomfört en direktupphandling av en oberoende granskning av IFO inom socialtjänsten utifrån Lagen om vård av unga (LVU) i Uppvidinge kommun. Mira Weiland, förvaltningschef, vård- och omsorgsförvaltningen har gett oss uppdraget att genomföra en oberoende granskning av IFO och socialtjänstens handläggning i ärenden enligt LVU.

Uppdraget

Granskningen ska bedöma om socialtjänstens arbete bedrivs rättssäkert och om strukturella och organisatoriska förutsättningar är tillräckliga för en korrekt och likvärdig handläggning av LVU-ärenden. Den ska även belysa hur verksamhetens ledning och styrning inom IFO fungerar samt analysera hur barns och vårdnadshavares rättigheter hanteras i processen.

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Uppdragets omfattning

- Genomgång av styrande dokument, riktlinjer och ett urval av LVU-ärenden (11 stycken), där syftet är att se till om det finns tillräckliga beslutsunderlag, en dokumentation som går att följa samt hur kommunikationen sett ut med barn och vårdnadshavare.
- Uppdraget hanterar Barn och Familj inom IFO som är en av två enheter inom IFO. Där ingår mottagning, utredningsgrupp, placeringsgrupp samt behandlargruppen. Det finns ett tätt arbete mellan Barn och Familj och Vuxen och LSS i ett teambaserat arbetssätt när ärenden så kräver.
- Intervjuer med ledningsfunktioner, handläggare och stödfunktioner. Totalt har 16 personer intervjuats.
- Bedömning sker utifrån tillämplig lagstiftning och praxis.
- Granskningen ska resultera i en slutrapport med analys, slutsatser och rekommendationer.

Uppvidinge kommun – Vårds- och omsorgsförvaltningen

Lag 1990:52 med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lagen reglerar när ett barn eller en ungdom kan omhändertas av samhället, vanligtvis mot vårdnadshavares eller den unges vilja. Lagen kompletterar Socialtjänstlagen (SoL) och tillämpas när ett barn riskerar att skadas av bristande hemförhållanden eller sitt eget beteende, och när frivilliga insatser inte är tillräckliga. Förvaltningsrätten beslutar om omhändertagandet efter ansökan från socialnämnden, men i brådskande fall kan socialnämnden besluta om ett omedelbart omhändertagande som sedan ska underställas rätten.

Syftet med LVU är att ge barn och unga det skydd och stöd som de behöver för att inte fara illa. LVU ska användas först när det inte är möjligt att ge nödvändig vård och skydd med frivilliga medel enligt SoL.

När kan LVU bli aktuell?

- Bristande hemförhållanden: Om föräldrarnas omsorg inte är tillräcklig.
- Ungdomens eget beteende: Om den unges beteende kan orsaka skada på hälsa eller utveckling.
- Målsättning: Att den unge ska vårdas inom samhället, till exempel genom en placering utanför hemmet.

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Lag 1990:52 med särskilda bestämmelser om vård av unga

Beslutsprocessen

1. Anmälan: Socialnämnden får en anmälan om ett barn som kan vara i behov av skydd.
2. Utredning: Socialnämnden gör en utredning för att bedöma om det finns ett behov av insatser.
3. Ansökan om vård: Om socialnämnden bedömer att vård behövs och att det inte går att lösa frivilligt, ansöker nämnden om vård enligt LVU.
4. Förvaltningsrättens beslut: Förvaltningsrätten prövar socialnämndens ansökan och beslutar om vård ska ske med stöd av LVU.
5. Omedelbart omhändertagande: I akuta situationer kan socialnämnden besluta om ett omedelbart omhändertagande, vilket sedan måste prövas av förvaltningsrätten inom en vecka.

Uppvidinge kommun – Valfärds- och omsorgsförvaltningen

Bedömning

Vi bedömer att verksamheten behöver stärkas för att säkerställa att en rättssäker verksamhet bedrivs. Efter granskning av akter, intervjuer och genomgång av styrande dokument anser vi att förvaltningen har ett arbete att göra för att stärka rättssäkerheten inom IFO-verksamheten. Genom att upprätta rutiner och ha en väl fungerande internkontroll skulle verksamheten stärkas.

Organisatoriskt så finns förutsättningarna för en korrekt handläggning av LVU-ärenden samt övriga utredningar. För att organisationen ska fungera mer ändamålsenligt måste det vara tillåtet att kunna diskutera olika tillvägagångssätt i det enskilda ärendet.

Vi kan inte säga att besluten i LVU-ärendena som är fattade är felaktiga, men det saknas information i dokumentation, i några av de granskade akterna, om varför beslut är tagna. Detaljerade synpunkter på granskningen av enskilda akter görs direkt till förvaltningschef då det av hänsyn till sekretesslagen ej kan göras i denna rapport.

Ledning för IFO-verksamheten och medarbetarna behöver hitta ett bättre sätt att samverka. Det krävs en arbetsmiljöinsats för att få tillstånd ett väl fungerande samarbete mellan olika funktioner där roller och ansvar tydliggörs.

Vi har i vår granskning funnit att barns och vårdnadshavares rättigheter inte till alla delar har tagits hänsyn till, innan beslut har fattats.

Sammanställning av rekommendationer
baserat på granskning av akter, intervjuer
samt dokument

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Rekommendationer

- Vi uppmanar nämnden att snarast upprätta ett interkontrollsystem inom IFOs verksamhetsområde.
- Vi anser att stickprov regelbundet ska genomföras inom följande områden:
 - skyddsbedömningar, att skyddsbedömning är gjord och följt beslutad rutin
 - genomförda förhandsbedömningar, att en förhandsbedömning är genomförd inom 14 dagar och följt beslutad rutin
 - utredningstider, Utredningen är genomförd inom 120 dagar alternativt att det finns beslut om förlängd utredningstid
 - genomförda barnsamtal, att barnsamtal har genomförts, om inte att det finns en motivering till detta
 - genomförandeplaner, att genomförande plan är upprättad och följer beslutad rutin
 - övervägande, att överväganden i ärendet är dokumenterad och motiverade i beslutet samt följt beslutad rutin
 - Utredningsplaner skrivs och är en del av alla utredningar
- Resultatet av stickproven redovisas inledningsvis för nämnden var tredje månad. Ovanstående kan med fördel ingå som en del i internkontrollen.
- Vi anser att en utbildningsinsats kring LVU-lagstiftning bör genomföras inom hela organisationen, från politisk ledning, verksamhetsledning samt handläggare. Allt för att få en gemensam referensram om hur arbetet ska bedrivas på ett rättssäkert sätt.
- Nämnden bör genomföra en större samverkansplanering/workshop mellan chefer, 1:e socialsekreterare samt handläggare. Detta bör hanteras av yttre part. Detta bör mynna ut i en handlingsplan rörande samverkan i ärenden, roller och delegationer.
- Varje LVU-beslut bör ha en dokumentation av om frivillighet diskuterats, alternativt varför det ej varit tillämpligt.

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Rekommendationer

- Vi uppmanar nämnden att införa handledning för handläggare inom Barn och Unga då vi bedömer behovet stort att få diskutera ärenden med extern part. I nuläget kan både juridisk handledning, ärendehandledning samt processhandledning vara aktuell.
- Nämnden bör inventera vilka rutiner som finns och vilka som saknas inom LVU-handläggning. Därefter bör en tidsplan fastställas för upprättande och implementering av rutinerna. För att säkerställa att nya rutiner följs kan dessa med fördel ingå i de stickprov som ska göras inom ramen för internkontrollen.
- Utbildning kring syftet av genomförandeplaner bör genomföras, för att det ska finnas en tydlig målbild av vad vården/insatsen ska leda till. Detta skulle även leda till att öppenvårdens verksamhet har ett tydligare uppdrag om vad vården/insatsen ska leda till. Finns det en tydlighet i genomförandeplanen så blir uppföljningen lättare. Den röda tråden mellan myndighetsutövning och verkställighet blir också tydligare.
- Nämnden bör gå igenom granskningen av akter och utifrån denna ge förvaltningschef i uppdrag att komma med handlingsplan.

lakttagelser och kommentarer av styrdokument

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Iakttagelser avseende styrande dokument LVU i Uppvidinge kommun

- Det finns få dokumenterade rutiner för hur arbetet med LVU ska ske. De rutiner som finns följs inte enligt flera av de intervjuade. Några nödvändiga rutiner som vi vill påtala är barnsamtal, föräldrasamtal samt hur dokumentation skall bedrivas. Det bör även göras stickprov på regelbunden basis på om övervägande sker i rätt tid.
- De rutiner som finns följs inte till fullo och någon uppföljning av dessa rutiner sker inte.
- Någon internkontroll förekommer inte. Exempel på internkontroll kan vara utredningstider, om skyddsbedömningar görs, om barnsamtal har förts och om det inte finns inte varför man bedömt det ej vara nödvändigt. Även genomförandeplaner bör kontrolleras.
- Uppföljningen av verksamheten är överlag bristfällig och handlingsplan för detta bör fastställas.
- I samtal med förvaltningsledning påtalas att detta uppmärksammats tidigare och att arbetet med internkontroll påbörjats. Detta avses att tas upp på nämnden under hösten 2025.

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Kommentarer avseende styrande dokument - LVU i Uppvidinge kommun

- Rutiner behöver upprättas för att säkerställa att gällande lagstiftning följs. Ett exempel som nämns i intervjuerna är barnsamtal, vad gäller? Detta är ett exempel där det bör finnas dokumenterade rutiner.
- Internkontrollplan avseende LVU men även generellt kring utredningsarbete behöver upprättas inom både öppenvården och myndighetsområdet och dokumenteras samt löpande följas upp för att säkerställa en rättssäker hantering av samtliga LVU ärenden men även övriga utredningar.
- Uppföljningen generellt behöver förbättras för att säkerställa att fattade beslut får önskvärd effekt, exempelvis uppföljning av placerade barn, insatser inom öppenvården utifrån upprättade genomförandeplaner samt internkontrollen. Uppföljningarna ska vara en del i kvalitetsarbetet av verksamheten och för att kunna göra förändringar utifrån erfarenheterna som dessa ger.

Noteringar i samband med intervjuer

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Noteringar i samband med intervjuerna

- Det är flera olika funktioner/yrkesområden inom verksamheten som ska samverka för att säkerställa en väl fungerande och rättssäker verksamhet.
- Under intervjuerna ges exempel på hur hantering av enskilda ärenden inte står i överensstämmelse med gällande lagstiftning. Merparten intervjuade påtalar att beslut fattats utan övervägning om frivillighet kunnat användas vid insats. Vidare påtalas bristen på barnsamtal samt föräldrasamtal i enskilda ärenden.
- Utifrån intervjuerna kan noteras att flera intervjuade påtalar att det som helhet inom barn och unga inte är en verksamhet som fungerar ändamålsenligt. Det råder stor oenighet hur verksamheten ska bedrivas. Det finns också en betydande oro bland de intervjuade att agerar man inte i rätt riktning enligt uppmaning från arbetsledning, får det negativa konsekvenser för en själv.
- Hur samarbetat fungerar mellan myndighet och öppenvård är enligt de intervjuade personrelaterat. Ett uppstartsmöte mellan myndighet och öppenvården i ett enskilt ärende skulle underlätta och säkerställa att alla aspekter och eventuella svårigheter i hanteringen av ärendet tas upp i ett tidigt skede. Enligt de intervjuade finns det en rutin att uppstartsmöten ska genomföras. Detta kräver att det finns ett utrymme att diskutera alternativa tillvägagångssätt. Detta utrymme upplevs inte finnas idag av merparten av de intervjuade inom barn och unga.
- Arbetet med ärenden som innehåller våld upplevs av merparten intervjuade vara förutbestämda och att ett omhändertagande enligt LVU ska ske. I flera fall kan det vara ett riktigt beslut, men utrymmet måste finnas för att kunna diskutera alternativ i det enskilda ärendet. Utrymmet måste också finnas att kunna arbeta med familjen på frivillig väg.

Uppvidinge kommun – Vårds- och omsorgsförvaltningen

Noteringar i samband med intervjuerna

- Genomförandeplaner anses, av de som intervjuats inom öppenvården, inte meningsfulla och dessa skrivs inte i någon större utsträckning. Samtliga intervjuade påtalar att de inte upprättas.
- Besluten i vissa utredningar om vård/insats är ofta långa och väldigt luddigt formulerade. Detta gör det svårt att följa upp det enskilda ärendet.
- I intervjuer med Vuxen och Försörjningsstöd påtalas att man upplever att verksamheten fungerar på ett bra sätt.
- Merparten intervjuade socialsekreterare påtalar att handlingsutrymmet för socialsekreterarna upplevs som ytterst begränsat. Det påtalas att det är olika bedömningar mellan olika 1:e socialsekreterare och mellan olika chefer. Det måste finnas ett öppet utredningsklimat och med rätt att ha olika synsätt. Framförallt påtalas detta i ärende som har inslag av våld eller där anmälningar innehåller oro för våld i hemmet. Detta innebär att det finns ett behov av att kunna diskutera alternativ när en utredning påbörjas. Enligt merparten intervjuade saknas det utrymmet idag.

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Noteringar i samband med intervjuerna

- Antalet familjebehandlare har utökats och detta har gett ökade möjligheter att arbeta med familjer där behov finns. Öppenvårdens verksamhet upplevs som effektiv och positiv. Men samtidigt uttrycks en oro att den nu är organiserad under myndighetsdelen. Oron finns för att man är bekymrad över att deras arbete skall påverkas av arbetsledning som arbetar med myndighetsfrågor och att man vill påverka utfallet för insatsen.
- Bemötandefrågor behöver diskuteras inom verksamheten. Ett flertal intervjuade oberoende av varandra påtalar att det uttalas personliga omdömen om enskilda klienter som kan tolkas negativt.
- Flera ger uttryck för att det är extremt många omhändertaganden, några ger uttryck för att de aldrig i sin yrkeskarriär varit med om så många omhändertaganden på så kort tid.
- Handledningen av socialsekreterarna kan utvecklas ytterligare för att säkerställa en rättssäker hantering av LVU-ärenden. Vi bedömer att det behövs utbildning kring upplägg av en LVU-Utredning samt vilka delar som en LVU-utredning skall innehålla är basutbildning att börja med. Juridisk handledning bör övervägas. Vidare är det av vikt att det sker kontinuerlig kompetensutveckling av medarbetarna, för att arbetet ska kunna utvecklas.

Iakttagelser vid granskning av akter

Uppvidinge kommun – Välfärds- och omsorgsförvaltningen

Iakttagelser i samband med granskning av akter

- Granskningen påvisar att det i merparten av akterna finns en tydlig dokumentation. I några akter saknas delar av det vi bedömer som nödvändigt för att vi ska anse att dokumentationen är tillräcklig.
- Det finns brister i enskilda ärendena som troligen beror på komplexiteten i ärendet, men som kan bero på att man inte provat insatser på frivillig grund innan man går in med LVU. Vår bedömning är att fyra av de granskade ärendena haft förutsättningar till diskussioner om frivilliga insatser innan tvångsåtgärder vidtagits.
- I två av de granskade ärendena ser vi stor tveksamhet om det funnits grund för LVU.
- Brister har enligt vår bedömning funnits avseende umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort enligt § 14 i LVU. Beslut är ej tillräckligt välmotiverade enligt det sätt som lagstiftaren tänkt med tanke på dessa begränsningar är mycket ingripande.
- I några ärenden verkar det vara många tjänstepersoner inblandade som har olika åsikter. Dokumentation i dessa ärenden blir därmed inte övertygande för granskaren. Vi vill påtala att det nödvändigtvis inte varit fel beslut. Det är tydligt att enskilda handläggare önskat utreda vidare innan beslutad insats.

Uppvidinge kommun – Valfärds- och omsorgsförvaltningen

Iakttagelser i samband med granskning av akter

- Några vårdplaner saknar villkor för vårdens upphörande. Detta kan underlätta för både vårdnadshavare och handläggare vad som ska uppnås för att LVU-vården ska kunna övergå till frivillig vård eller upphörande av vård.
- Det är tydligt i dokumentation att socialtjänsten i några ärenden haft svårt att hantera föräldrar/vårdnadshavare som hamnar i konflikt med socialtjänsten.
- Utifrån granskningen görs bedömningen att det finns ett behov av kompetenshöjning inom enheten för såväl socialsekreterare samt arbetsledning. Vi bedömer att det finns utbildningsbehov avseende samverkan med individer och familjer. Vidare bedömer vi att det finns utbildningsbehov kring LVU-lagstiftning samt vikten av grundprincipen att frivillighet alltid skall prövas som ett alternativ..
- Objektivitet i handläggningen är viktig och att chef och arbetsledare har god överblick i ärendet så att det hanteras på ett rättssäkert sätt hela vägen. Brister i handläggningen ska upptäckas innan ärendet hamnar hos socialnämnden och/eller domstol för beslut eller prövning.
- Överlämning av detaljerade synpunkter på granskningen av enskilda akter görs direkt till förvaltningschef då det av hänsyn till sekretesslagen ej kan göras i denna rapport.